

נקייה מדאגות

כל המקורות שלא הכרתם לשמירת שבעה נקיים, מה מעמדם ההלכתי המדויק כיום ולמה אין לומדים הלכה מהרשתות החברתיות

בחודשים האחרונים אני מוצאת את עצמי בעין הסערה סביב הנושא של שבעה נקיים. אני מדריכה כלות כבר 15 שנים, וכמעט עם כל כלה שליוויתי למדתי תחילה את הפסוקים בתורה שהם המקור להלכות נידה וזבה. לאחרונה חברות רבות, נשים הקשורות לתורה והלכה, שואלות אותי מה דעתי בנושא ומתאכזבות מאוד נוכח תשובתי החיובית. כן, שבעה נקיים הם ממש חלק מההלכה והדבר לא ישתנה אם כמה נשים יתאחדו ויעשו הפגנה. לא קיימת היום שום דמות רבנית רחבת כתפיים שתומכת בביטול הימים הללו.

רבים וטובים שאלו אותי לא אחת מדוע אני חושפת את המאורסות שנפגשות איתי לפערים שבין הפסוקים ובין ההלכה של ימינו. שמא אני רק מבלבלת אותן? לאורך כל הדרך, וגם היום, אני מתעקשת לעשות זאת. ידע הוא כוח. נכון, ידע עשוי לבלבל. אך ההסתרה מסוכנת יותר מן הידע,

קודם לחומרת רבי זירא הייתה תקנתו של רבי יהודה הנשיא, עורך המשנה. חומרת רבי זירא רק השוותה בין שתי ההבחנות של תקנת רבי, כלומר בין המתנה של שישה נקיים ובין המתנה של שבעה נקיים

ואנו רואים את מחירה, שמתפרץ כעת בצורה בלתי נשלטת. פרט לכך, יש המון מה ללמוד מן הפסוקים ומהבנת התהליך שהתרחש בהלכה, מדברי הכתוב ועד הדין שנוהג בימינו.

מה כתוב בתורה? הנושא הזה רגיש והוא נוגע לכל אישה באופן אישי. על אף הרגשות הרבים שמתעוררים כשעוסקים

בנושא, אני רוצה ראשית להעניק לכן את ההבנה העניינית וההלכתית הבסיסית שדרושה כאן. בספר ויקרא ישנו עיסוק בטומאות מסוגים שונים בגברים ובנשים. טומאות הגברים מתחלקות לטומאת זב, המצריכה ספירה של שבעה נקיים וטבילה, וטומאת קרי שבה האדם יכול להיטהר באותו היום. התורה מבדילה בין מצב תקין שמביא עמו טומאה קלה, ובין מצב חריג שמביא עמו טומאה חמורה יותר.

לאחר מכן מביאה התורה את טומאות הנשים. את הראשונה שבהן כינו חז"ל "נידה", ואת השנייה כינו "זבה גדולה". התורה מתחילה בתיאור הנידה - אישה שגופה מוציא דם, כדרך הנשים באופן טבעי, אישה זו טמאה שבעה ימים (הכוללים בתוכם את ימי הדימום) ובסופם היא טובלת ונטהרת.

אחרי הנידה, מתוארת הזבה הגדולה - אישה שרואה דם ימים רבים לא בזמן הווסת או מעבר לימי הווסת. חז"ל מסבירים כי "ימים

רבים" הם שלושה ימים ומעלה. אישה זו מחויבת בספירת שבעה נקיים לאחר הפסקת הדימום וטרם הטבילה. חז"ל מתייחסים גם ל"זבה קטנה". מדובר באישה שרואה דם יום או יומיים שלא בזמן הווסת. אז היא נקראת "שומרת יום כנגד יום", וטובלת יום לאחר ראיית הדם. כל האמור עד כה הוא על פי דין תורה. בימינו כולנו נוהגות כזבה גדולה, וכל אישה שנטמאת סופרת לאחר ימי הדימום שלה שבעה ימים נקיים שבסופן היא טובלת ונטהרת. מיד נשאלת השאלה, מדוע כולנו נוהגות כך? איך הגענו למצב הזה?

תקנת רבי או חומרת רבי זירא?

רבים מכירים את חומרת רבי זירא שזכתה לחשיפה רבה בשנים האחרונות. רבי זירא העיד שבנות ישראל קיבלו על עצמן לשמור שבעה נקיים על כל טיפת דם ולנהוג כזבה גדולה. אולם לא רבים יודעים כי קודם לחומרת רבי זירא, ועוד לפני הקבלה שבנות ישראל

קיבלו על עצמן, הייתה תקנה של רבי יהודה הנשיא, עורך המשנה, בנושא: "אמר רב יהודה אמר שמואל, התקין רבי בשדות: ראתה יום אחד - תשב שישה ימים והוא, שניים - תשב שישה והן, שלושה - תשב ז' נקיים" (נידה סו א). תקנה זו נבעה מבלבול של נשים שחיו בריחוק ממרכז הפסיקה. ספירת ימי נידה וימי זיבה עלולה להיות מאוד מבלבלת, ונשים לא ידעו להבדיל בין דם וסת לדם זבה, מה גם שדם זבה יכול להגיע בזמן הווסת. פרט לספקות הנשים, החלו גם ספקותיהם של חכמים בתחום שהעידו כי אינם מצליחים להבדיל יותר בין דם לדם.

לכן תיקן רבי כי אישה שרואה דם במשך יום אחד או יומיים תחכה אחריהם שישה ימים נקיים מחשש שאולי היה מדובר בדם נידה (שבו הטבילה מתאפשרת שבעה ימים לאחר הדימום הראשוני). ואם האישה ראתה שלושה ימים או יותר, היא מחכה שבעה ימים נוספים לאחר סוף הדימום מחשש שהיא זבה גדולה. כלומר, כבר בימי רבי

ביוץ מוקדם, האומנם?

לפעמים פונות אליי נשים שמתקשות להיכנס להיריון. הן חוששות שמדובר בביוץ הקודם לליל הטבילה. קודם כול, אני מנסה לברר את כל הנתונים: כמה ימים, מה קורה באותם ימים. לעתים קרובות אני מגלה שהאישה מחמירה על עצמה. היא מתייחסת לכתמים חומים כדם ומוסיפה על ימי האיסור שלה. במקרים אלו הפתרון לבעיה פשוט מאוד. ישנם גם מקרים מורכבים יותר, וגם להם יש פתרונות הלכתיים או רפואיים. דרושה סבלנות ודרוש יישוב הדעת.

היו רוב בנות ישראל חייבות לספור שבעה נקיים מסוף הדימום באופן די גורף, מכיוון שדם הווסת הוא לפחות שלושה ימים. חשוב מאוד להבין שחומרת רבי זירא, שקיבלו על עצמן בנות ישראל, רק השוותה בין שתי ההבחנות של תקנת רבי. כלומר בין המתנה של שישה נקיים ובין המתנה של שבעה נקיים. תקנת רבי חלה כבר כמעט על כל מקרה של דימום, למעט מקרים חריגים של דימום בין וסת לווסת. אפילו אם היה אפשר לבטל את חומרת רבי זירא, הדבר לא היה מבטל את תקנת רבי יהודה הנשיא וראיית דם הייתה מחייבת, ברוב המוחלט של המקרים, המתנה של שבעה נקיים. אם כן, הדיון אודות התוקף ההלכתי של שבעה נקיים לא אמור לסבוב סביב חומרת רבי זירא אלא סביב תקנת רבי.

כשהספק עולה
אולי הקושי בהבדלה בין דם לדם, שנבע מקשיי הגליות והצרות שעברו על העם, כבר לא רלוונטי? אני מאמינה שהבלבול קיים עד היום. נשים מגיעות אליי תדיר בטענה שראו דם והן אינן בטוחות אם מדובר במחזור או לא. לעתים היה רק כתם ולא זרם, לעתים ראיית הדם הגיעה סמוך למועד הווסת הצפוי ולעתים ממש לא, אפילו מיד אחרי הטבילה. לפעמים גם רופא לא ידע לומר את סיבת הדימום הלא צפוי. איך נתייחס לנשים אלו? כנידות או זבות? ומה לגבי אישה שנוטלת גלולות למניעת היריון? הדם שהיא רואה הוא בוודאות לא וסת רגילה, אלא דימום מוחלט, ואם כן מה דינו? השימוש הנרחב בהורמונים יוצר מעצמו תופעות רבות של דימומים בין-וסתיים. לפיכך תקנת

רבי רלוונטית היום לא פחות ואולי אף יותר מאי פעם. נשים רבות נמצאות במצב שעליו הן ככל הנראה צריכות לספור שבעה נקיים אף מדין תורה. הכינוי "חומרת רבי זירא" מטעה. לרוב המילה "חומרה" מתייחסת לדין שיש בו מצב רגיל ומצב מיוחד, אם תרצו כשרות מהדרין. במקרה הזה הדין שנקרא "חומרת רבי זירא", לא רק שאינו הידור אלא שהוא מכונה בפי הגמרא כהלכה פסוקה שאין עליה עוררין. "אין עומדין להתפלל לא מתוך דין ולא מתוך דבר הלכה אלא מתוך הלכה פסוקה". הגמרא שואלת: מהי הלכה פסוקה? ועונה את שאמר רבי זירא: "בנות ישראל החמירו על עצמן שאפילו ראוות טיפת דם כחדל יושבת עליה שבעה נקיים" (ברכות לא, א).

לא מדובר במחלוקת
בהלכה קיימות מחלוקות ומגוון דעות בנושאים רבים. לעתים אנו מוצאים שיטות שונות להלכה, שינויים והתפתחויות. בנושא זה אין שום מחלוקת. לא במשנה, לא בגמרא, לא בראשונים ולא באחרונים. אין שום דעה בתוך ההלכה לדורותיה שמצדדת בביטול

” הדיון סביב שבעה נקיים לא קיים בוואקום, הוא חלק מתנועה כללית של יחס מסוים להלכה. ההלכה נתפסת אצל כרבים כמעניינת וכמעשירה את חיינו, אבל כמחייבת? לא בהכרח

בודדה במערכה. הדיון סביב שבעה נקיים לא קיים בוואקום, הוא חלק מתנועה כללית של יחס מסוים להלכה. ההלכה נתפסת אצל כרבים כמעניינת וכמעשירה את חיינו, אבל כמחייבת? לא בהכרח. באווירה המודרנית של היום קשה להשמיע את הקול הדתי, הצלול והברור של קבלת ההלכה והמחויבות אליה. קשה, אבל חשוב.

הקלות יהפכו לחומרות אין אפשרות לבטל את חומרת רבי זירא, אבל אפילו אם היה אפשר, קשה לדעת מה היו ההשלכות לכך.

הלכות נידה עברו שינויים רבים במשך השנים, ואל מול ההחמרה של חיוב שבעה נקיים התאזנה ההלכה בהנהגות נוספות המקלות בכל הקשור לראיית דם. המשנה במסכת נידה קובעת: כל היד המרבה לבדוק הרי זה משובח. בעבר זו הייתה ההנחיה לכל אישה, לבדוק את עצמה כמה שיותר. האם זו ההנחיה לנשים היום? ממש לא. אבל תיאורטית, אם יבוטלו שבעת הנקיים, אולי ההנחיה הזאת צריכה לחזור? ההלכה היא מערכת חיה ונושמת, שיש בה כללים ומסורת ואיזון עדין. כל שינוי נקודתי בהלכה גורר עמו בהכרח שינויים נוספים, ואין לדעת מה ההשלכות הרחבות של ביטול ההלכה כל כך עתיקה ומבוססת.

שבעת הנקיים. פשוט אין. יש מעט מאוד דינים שבהם אנו מקיימים בדיוק את מה שנכתב בתורה, כלומר בפסוקים. ההלכה עברה שינויים רבים לאורך השנים, ואי אפשר לבטל אלפיים שנות תורה שבעל פה בהינף יד. חשוב גם להבין שיש הלכות מאוד מוסכמות וישנם כאלו שיש בהן דיון ודעות. שמירת שבעה נקיים היא מאלה המשייכות לרשימה הסגורה, היא בקונצנזוס. "את ואני - דינוזאורים", אמרה לי חברה לא מזמן. "שתינו עדיין מהדור הקודם, עם כיסוי ראש מלא, חצאית ארוכה, שרוול שלושת-רבעי וההנחה הבסיסית שלנו היא שצריך לשמור הלכה. את כולה, כל מה שכתוב בספרים הקדושים". לפעמים אני באמת מרגישה קצת

הלכה לא לומדים בפייסבוק

רשת האינטרנט מוצפת בטעויות והטעויות בנושא שבעה נקיים, ציטוטים שהוצאו מהקשרם או דברים שנאמרים לכתחילה באופן חסר ביסוס. לא כל מקור באינטרנט הוא הלכתי. יש לבדוק מי הכותבים והאם הם אנשי הלכה ברי שמחה.